

2. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=23342>

3. Дереккөз: «Агрессорлармен жұмыс жасау бойынша әдістемелік құрал», НҰР-СҰЛТАН қ., 2019 ж.

Ашық ақпарат көздерінен алынған деректер:

1. <http://www.euro.who.int/ru/publications/abstracts/social-determinants-of-health-and-well-being-among-young-people.-health-behaviour-in-school-aged-children-hbsc-study>

2. https://docs.google.com/document/d/13kGPoYohL5RjJdBICor_Xf3RZ3LXzHoIwxUzvOjb3zM/edit?pli=1

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ МЕДИАМӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ҚАЗІРГІ КЕЗДІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕСІ РЕТІНДЕ

Сыныбаева Акмарал Мусатраковна,

магистрант,

Ташетов Аманжол Аскаревич,

PhD докторы,

А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ.

Аннотация

Мақалада жастардың медиамәдениеттің қалыптастыруда білім беру жүйесін медиабілім беру негізінде құрудың маңыздылығы қарастырылады. Медиабілім жастарды рухани-адамгершілік, шығармашылық, интеллектуалды дамуына жол ашатын және медиамәдениетті тұлға қалыптастыруды көздейді.

Кілт сөздер: медиа, мәдениет, медиамәдениет, медиаресурстар, медиабілім, тұлға, когнитивті өріс, интеллект, медиасауаттылық, медиаақпарат.

Аннотация

В статье рассматривается важность построения системы образования на основе медиаобразования, так как это способствует формированию медиакультурной личности, а также духовно-нравственному, творческому, интеллектуальному развитию молодежи.

Ключевые слова: медиа, культура, медиакультура, медиаресурсы, медиазнание, личность, когнитивная сфера, интеллект, медиаграмотность, медиаинформация.

Abstract

The article considers the importance of building an education system based on media education, as it contributes to the formation of a media-cultural personality, as well as to the spiritual, moral, creative, and intellectual development of young people.

Key words: media, culture, media culture, media resources, media knowledge, creativity, cognitive sphere, intelligence, media literacy, media information.

Елімізде жүріп жатқан қарқынды саяси-экономикалық, әлеуметтік-психологиялық өзгерістер, көптеген жаңа реформаларды өмірдің әр саласына алып келді. Сондай өзгерістердің бәрі электрондық-ақпараттық технологияның дамуымен тығыз байланысты. Қазіргі кезде қандай саланы алып қарасанда электрондық-ақпараттық технологиясыз дамыту мүмкін емес. Электрондық-ақпарат кеңістігі тұлғалардың көптеген тың ізденіс пен шығармашылық іс-әрекеттің нәтижесінде ауқымды жетістіктерге қол жеткізді, сондай-ақ қол жеткізуге мүмкіндіктер ашып отыр. Сондықтан бүгінгі жалпыадамзаттық қоғам «медиаландырылған» қоғам деп аталады. Қазіргі кезде білім беру жүйесінде заманталабына сай нәтижелі ұйымдастыру-маңызды мәселелердің қатарына жатады. Оқытушы үшін әрбір студенттің, кәсіби білім алушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру, болашақ мамандығына деген бағыттылығын қалыптастыруда электрондық-ақпараттық технологияның маңыздылығы зор. Бұрынғы дәстүрлі «объект-субъект-оқулық» жүйесіне сай жаңа – компьютерлік технологияларды қолдана отырып, оқыту енгізіліп отыр. Оқытудың компьютерлік технологиялары – оқыту жүйесінде техникалық құралдарды және интерактивті тақталарды қолдана отырып, білім алу аясын кеңейтіп, оқытудың тиімділігін арттырып отырғаны белгілі. Қазіргі кезде интеграция арқылы

даралап оқытуға бағытталған білім беру жүйесінде, жан-жақты медиаландыру мәселесі қолға алынуда. Оқытуды медиаландыру сан -салалы, кешенді, ауқымды үрдіс, оған студенттер, оқытушылар мен жоғарғы білім беру мекемесінің басқарушы органдары толық қатыстырылады. Пәндер бойынша білім беруде ақпараттық технологияларды пайдалану, біріктірілген сабақтарды жоспарлау, жобалық іс-әрекетті ұйымдастыру, интернет жүйесін қолдана отырып, басқа оқу орнындағы студенттермен, дәрісханалармен бірлесе отырып сабақ ұйымдастыру сияқты шаралардың жиынтығынан тұрады. Жоғары сапалы және жоғары технологиялы білім беру ортасын құру, білім беру жүйесінің негізі болып табылады. Жаһандану қоғамындағы білім беру жүйесін түбегейлі жаңғыртудың,білім беру жүйесінің медиалық базасын құрудың, медиабілім беру технологиясына көшудің нақты жолы болып табылады. Қазіргі кезде білім беру саласында, жаңа технологиялардың рөлі артып отыр. Оқытудың жаңа технологиялары -білім алушылардың оқу-танымдық әрекеттерінің мотивациясын, білімге деген жеке тұлғалық қызығушылығын көтеруге ықпал ететіні ғылыми анықталған. Сондықтан, медиабілім берудің маңызды салаларын тереңдетіп оқыту үшін факультативтер ұйымдастыру, жаңа білімді игеру мақсатында түрлі медиа – ресурстарды пайдалану, жаңа медиамәдениетті құру және дамыту, пән кабинеттерін компьютерлермен жабдықтау, интернетке қосылу, видео, веб – парақ, сайттар құру т.б. білім алушылардың танымдық қызығушылығын, өз бетінше ізденушілігін және шығармашылық мүмкіндіктерін дамытады.

«Медиабілім беру» термині ғылыми айналымға 1986 жылы еніп, «визуалды сауаттылық» тұжырымдамасының дамуына себеп болды. Тұжырымдама авторлары А.В. Фёдоров, Е.Л. Вартанова, О.В. Смирнованың пікірінше, білім алушылардың бойында кешенді біліктіліктерді қалыптастыруға, ғылыми әдебиеттерден қажетті ақпаратты табуға, ақпаратты сыни тұрғыдан саралауға, негізгі мәнін түсінуге, берілген белгілері бойынша ақпаратты жүйелеуге машықтандыра отырып, олардың өздігінен білімін көтеруге, қажетті білімдерді интернет жүйесінен табуға, қосымша ғылыми материалдармен танымдық өрісін кеңейтуге мүмкіндік ашады. Бұл білім алушының оқу пәні бойынша және білімді қосымша ақпарат көздері арқылы кеңейтіп, нақтылы берілген оқу материалын біршама толықтыра отырып, дүниетанымын когнитивті қызығушылығын алға жетелейді.

Орыс тілінде медиа білім берудің толық теориясы А.В.Федоровтың және оның ғылыми мектебінің еңбектерінде ұсынылған. Олардың ішіндегі маңыздысы: практикалық, сыни, идеологиялық, мәдени, этикалық, эстетикалық, экологиялық, теологиялық қажеттіліктерді қанағаттандыру сияқты мәселелер қарастырылған.

Медиабілім беру мәселелерін кейінгі кездері қазақстан ғалымдары да кеңінен қолға алып, ғылыми зерттеу жұмыстарын жүргізуде, соның ішінде Сейітқазы П.Б., Жусубалиева Д.М., Ташетов А.А. т.б. көптеген мақалалар мен диссертация жұмыстары жарияланған. Олар өздерінің зерттеу жұмыстары барысында педагогикалық үрдіс арқылы оқытушы мен білім алушылардың медиа арқылы қарым-қатынас орнатуы, оқу жоспары бойынша теориялық білімдері мен практикалық машықтану үрдісі арқылы өз беттерімен тақырыпқа сәйкес білімдерін көтеру, іздену және қажетті ақпараттарды талдау арқылы жан-жақты білімді игеру және оны өмірде қолдану аясының кеңею мәселелерін көтереді. Медиабілім беру кезінде оқытушы педагогикалық әсер етудің элементтерімен қатар интерактивті оқыту әдістерін (жобалау әдісі, сыни тұрғыдан ойлау, дебат өткізу, мәселе қою және оның шешімін бірнеше жолмен қарастыру т.б.) қолданады [1. б. 112].

Медиабілім беру үшін білім беру мекемелерінде медиаорталықтар құрылып, ол жерде арнайы кітапхана қызметкері білім алушыларға ыңғайлап компьютерлік каталог, бейнемагнитофондар, бейнекамералар, CD дискілер, теледидармен қамтамасыз етіліп, оларды дер кезінде пән кабинеттеріне қосу мүмкіндігі болуы қажет. Ян Коменский кезінде «кітап – даналыққа жету құралы» деген, бірақ бүгінде таңдаақпараттық-

техникалық білім алу жолдары сол қағиданы «медиабілім – жан-жақты тиянақты білім алу құралы» деген түсінік сәйкестікті байқатады [2, б. 17].

Сонымен, медиабілім – бұқаралық коммуникация заңдылықтарын зерттей отырып, оның жетістіктерін педагогикасаласында қолдану болып табылады.

Медиабілімнің негізгі бағыттары:

- а) ақпарат ағымы қазіргі заманда жас ұрпақты жаңа өмірге дайындау;
- ә) әр түрлі ақпаратты қабылдау, өңдеу, оны түсіне білу және қолдану;
- б) техника құралдарының көмегімен қарым-қатынас жасау қабілетін игеруге үйрету жатады.

Я.Н.Засурский мен Е.Л.Вартанова әлемдегі медиабілімнің маңыздылығы мен басымдығын айқындайтын жеті себебін негіздеп берді:

1. Медианы тұтынудың жоғары деңгейі және қазіргі қоғамда бұқаралық ақпарат маңыздылығы;
2. Медианың идеологиялық маңыздылығы, білім беру саласында білім алушылардың санасына ықпалы;
3. Медиаақпарат когнитивтік мүмкіндіктің өсуі және оның тұлғалық дамуға әсері;
4. Білім беру жүйесіндегі медианың ену интенсивтілігі;
5. Білім беру саласында виртуалды коммуникация мен ақпарат маңыздылығының артуы;
6. Заманауи талаптарға сәйкес бағдарланған білім алушыларды оқытудың қажеттілігі;
7. Ақпаратты қабылдау нәтижесінде білім алушылардың ұлттық және халықаралық үрдістер шеңберінің кеңеюі [3, б.67].

Ресейде медиабілім беру саласын зерттейтін, медиапедагогика мектебі қалыптасқан. Оның жетекші ғалымдарының бірі А.В.Федоров медиабілім «білім алушының шығармашылық, қарым-қатынас, ақпаратты толықтай қабылдау дағдыларын қалыптастыру, медиа мәтіндерді сараптау, талдау және дамыту процесі» ретінде қарастырады. Осы процесс нәтижесінде алған медиабілім, медиа сауатылықты, медиамәдениетті қалыптастырады. «Медиабілім беру» түсінігі – рухани – адамгершілік құндылықтар негізінде бұқаралық ақпарат құралдарымен мәдени қарым-қатынасы бар жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталған жүйелі іс-әрекетінің жиынтығы болып табылады. Сонымен, медиабілім беру міндеттері адамды медиа мәтінді сауатты «оқи білуге», ақпаратты қабылдай білу дағдысын дамыту, шығармашылық іс-әрекеттің эстетикалық талғамы мен мүмкіндіктерін дарыту [4, б.21].

Медиабілім беру – жалпы білім берудің дәстүрлі және негізгі түрі ретінде білім алушыны тәрбиелеу, өзін-өзі жетілдіру, шығармашылық өзін-өзі жүзеге асыруға дайындау. Өйткені, сапалы ұйымдастырылған медиабілім беру білім алушылардың көптеген мақсаттарға қол жеткізуге болатынын түсіндіру, көзін жеткізу. Мысалы, қазіргі кезде көптеген қазақстандық оқушылар пәндер бойынша жобалық іс-әрекеттермен айналысып, сайыстарға қатысып, үлкен жетістіктерге жетіп жүргендері аз емес. Ол білім алушылардың барлығы дерлік, толық медиа кабинеттермен жабдықталған оқу орнында білім алып, ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізіп, жақсы нәтижелерге қол жеткізгені дәлел.

Қорыта айтқанда жаһандану заманында медиабілім беру – білім алушыны ізгілік, рухани-адамгершілік, шығармашылық, ізденімпаз сипатта тәрбиелеуге жол ашады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ахметова Л. Медиаобразование в Казахстане: проблемы и перспективы. Материалы XXV Всероссийской научно-практической конференции «Проблемы массовой коммуникации». Воронеж. 13-14 мая 2019 – 149 с.
2. Федоров А.В. Медиаобразование, медиаграмотность, медиапедагогика и медиакультура//Высшее образование в России. 2015. № 6. С.134-138.

3. Вартанова Е.Л., Засурский Я.Н. мен Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза. – 2007. – М.; 2010. – 116 с.

4. Кенжитаева Б.К. Болашақ маманның кәсіби құзыреттілігін арттырудағы медиабілімнің ролі. – Жантану негіздері, 2014. – №3. 21 б.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ОБУЧАЮЩЕЙСЯ МОЛОДЕЖИ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ

Тайкова Галина Леонидовна,
заведующая отделением колледжа,
КГКП «Костанайский политехнический высший колледж», г. Костанай

Аннотация

Мақалада білім алушылардың экономикалық және құқықтық мәдениетін арттыру, студент жастарды құқықтық тәрбиелеу жүйесін нығайту және жаһандық саяси проблемаларға да, өз мемлекетіндегі қоғамдық-саяси өмір құбылыстарына да тиісті құндылық қатынасын қалыптастыру қажеттілігі туралы мәселе қарастырылады. Жастардың құқықтық мәдениетін қалыптастыру – маңызды мемлекеттік міндеттердің бірі. Жақсылық пен әділдіктің көпжасырлық құндылықтарын сақтайтын, әркімнің құқықтары мен мүдделерін қорғайтын заңдарды құрметтесек қана біз жаңа қоғам құра аламыз.

Түйінді сөздер: құқықтық мәдениет, құқықтық тәрбие, құқықтық мемлекет, жастар.

Аннотация

В данной статье рассматривается вопрос о необходимости повышения экономической и правовой культуры обучающихся, укрепления системы правового воспитания студенческой молодежи и формирование соответствующего ценностного отношения, как к глобальным политическим проблемам, так и к явлениям общественно-политической жизни в собственном государстве. Формирование правовой культуры молодежи – одна из важных государственных задач. Только уважая законы, сохраняющие многовековые ценности добра и справедливости, защищая права и интересы каждого, мы можем строить новое общество.

Ключевые слова: правовая культура, правовое воспитание, правовое государство, молодежь

Abstract

This article considers the issue of the need to improve the economic and legal culture of students, strengthen the system of legal education of student youth and form an appropriate value attitude, both to global political problems and to the phenomena of socio-political life in their own state. The formation of a legal culture of youth is one of the important state tasks. Only by respecting the laws that preserve centuries-old values of good and justice, protecting the rights and interests of everyone, we can build a new society.

Keywords: legal culture, legal education, legal state, youth.

Если мы хотим добиться успеха, то каждый из нас должен исходить из следующих принципов: первый – наша Родина, независимый Казахстан – прежде всего второй – государство и каждый гражданин отказывается от любых шагов, как внутри страны, так и за ее пределами, способных негативно отразиться на стабильности в обществе и на благосостоянии казахстанцев.

Н.А. Назарбаев

Будущее Казахстана во многом определяется ее системой образования. Образованность, компетентность и профессионализм выступают ключевыми факторами общественного развития. Образование всегда являлось определяющим фактором в жизни и деятельности общества и каждого его представителя. И всякое переустройство общества непосредственно связано с модернизацией образования. В Послании Президента РК – Лидера нации народу Казахстана «Стратегия «Казахстан – 2050»: новый политический курс состоявшегося государства» говорится, чтобы стать развитым кон-